

ter György küldelmére, s érdekesen lerajzolja az akkori viszonyokat. Beszél a törzsi országgyűlésről, melyen a magyarok, székelyek és szászok a török és német részről fenyegető veszély miatt egyesültek.

Őszi estékre.

(Gréssy Kálmán előadása a magyar irodalom és műveltség történetéből a XIX. században.)

A 18-ik század 2-ik és 3-ik évtizedei a legnagyobb figyelemreméltó fordulatot képezik a német irodalom történetében. Ekkor kezdett ugyanis a francia irodalom, mely valamint egész Európáig terjedt, úgy Németországon is uralkodóvá lett, a német irodalomból kiszorítottatni.

Lessing volt az, aki először fogott hozzá a német irodalom és szellemre nézve szűkebb körök lerajzolásához. Nyomdokain keletkezett azon iskola, mely a francia irodalom nyelvi megszabadulását, a klasszicizmus költészetét visszavet, s abból újította meg a német irodalmat. A nagy hírű Wieland, Klopstock egyáltalán léptek fel, nem sokkal utána Göthe, majd Schiller kezdtek meg és létesítették a német irodalom regenerációjának nagy munkáját.

A német irodalom új alkotása érdekében kifejtett ezen nagyszerű mozgalom a magyar nemzetre nemcsak hatás nélkül nem maradt, hanem irodalmunkra nem várt jótékony hatást gyakorolt. Legelőször férfaink figyelmét kísérteni Németország és nagy munkáját, — azon meggyőződésre jutottak, hogy a németek által irodalmuk újjalakításában követett út és mód követendőnek nálunk is.

Azok között, kik a német irodalom példányára az ókori klasszicizmusból akarták és kezdték megújítani irodalmunkat, a vezérszerpente Kazinczy volt; sőt a több évtizedeken át az irodalmi törekvések élén álló, úgy, hogy teljesen méltó az elnevezésre, melyszerepint ő a magyar költés és próza nyelv reformatorának tartatik.

Kazinczy működése még a 90-es évek előtt kezdődik. Született 1759-ben s már kora ifjúságában foglalkozott az irodalommal. 1783-ban lépett fel először egy fordítással, — mely 1789-ben kiadott, a magyar olvasó közönségben nagy szenzációt keltett, s sokáig kedvenc olvasmányul szolgált. — Ezen munkája címe: „Bácsi levelei”. Tartalmát illetően meg mint eredeti mű sem tartozik az örök becsű alkotás művek közé. Eredeti címe: „Adolf levelei”, s németből van átfordítva azon külföldöséggel, hogy a nevek meg vannak változtatva.

A XVIII-ik században kevés ideig tartó, de érdekes költészeti irány kezdett lábra kapni Németországban. Ezen irány kezdeményezője és megalapítója, ki később elpártolt tőle, Göthe volt. Igy korában egy művet írt „Werther siralmát” cím alatt, mely a német nép sentimentalitására nagy hatással volt, s egy nagy kiterjedésű, úgynevezett Werther irodalom keletkezett nyomában.

E mű társadalmilag is nagy hatást keltett, s több gyászbeszámoló lett szülőjévé. Fel van jegyezve, miszerint több fiatal leány Werther siralmát buvában öngyilkossá lett. A Kazinczy által lefordított „Bácsi levelei” is ezen iskolához tartozott. Kazinczy saját nyelvezetében, Göthe ezen munkáját akarta először lefordítani, de nem levén kéznél, helyette „Adolf levelei”-t fordította. E mű becses tulajdonképpen — miként már megjegyeztük — nem tárgyában rejlik, hanem abban, hogy a műveken alapította meg Kazinczy a magyar regény irodalmi s műpártai nyelvet. Ebben látszik öntudatos törekvés arra, hogy bármiféle idegen művet ép oly simasággal ki-

fejezni tudjon, amint azt az idegen műben látjuk.

A következő évben Gessner világhírű „Idylljei”-t fordította le. Ezeket kívül azon folyóiratokban, melyeket 1788—89-ben alapított többek közreműködésével, nevezetesen a „Felsőmagyarországi Múzeum”, és az „Orpheus”-ban folytonosan közölt fordításokat a német irodalom legjelesebb műveiből. Így tette közé Klopstock, Herder jelesebb műveit és Göthe „Stellá”-ját, mely egyike Kazinczy legjelesebb fordításainak. Eképen folytonosan küzdött élete egyetlen feladata megvalósításáért, a magyar irodalmi nyelvnek mind a prózában, mind a költészetben újjalakításáért.

Az 1794-ik évben sulyos csapás érte Kazinczyt s vele együtt irodalmunkat is, mely irodalmi működését hosszabb időre, nevezetesen 7 évre megakasztta. Ugyanis a nevezett évben azért, — mert tudott valamit a Martinovics-féle összeesküvésről, és néhány barátja a részesei között levén, fel nem jelentette, előbb halálra, később pedig megkegyelmezés folytán fogságra ítéltetett, melyből 7 évet töltött ki. Ezen fogsága két szakra osztja írói működését. Az első terjedt 1794-ig, a második 1801-től haláláig.

Kazinczy már irodalmi élete első szakában nagy tekintélyvel bírt, nemcsak azért, — mert kitűnő, példányszerű műveket írt, hanem főleg azért, mert egyénisége által olyannak mutatta magát, aki egy, még meg nem erősödött s kisszámú, többnyire fiatal erőkre hagyott irodalomnak feje, központja legyen. Már jókor volt az újabb klasszicizmus iskolának feje, — és egész életét át központja volt irodalmunknak, 1831-ig, halála évig, bár nem a fővárosban, hanem folytonosan falun lakott.

Hét évig tartó fogsága alatt még erősebben megerősödött Kazinczyban az eszme, — hogy irodalmunkat a hanyatlásból kiemelje teljeszerepű új alakítsa, s egész életét e cél megvalósítására szentelje. — Fogságából kiszabadulása után hozzá is fogott azonnal nagy munkájához, s a szent cselekedet törekvéseitől, sem az anyagi gondok, sem más bajok el nem térítették. Jól érezte és tudta ő, hogy a magyar nyelv a XVIII század folyamán sokat vesztett ősi tisztaságából eredetiségéből az elhanyagolás következtében. A XVIII-ik század prózairodalom terén egy pár kivétellel, — mielőtt Baróczy és Miks Kálmán műveik, aig talánunk olyat, melyen nyelvünk hanyatlása meg nem látszanék. A nyelv költői fordulatok és alakzatok kifejezésére nem volt elégé műveltség, míg az irodalmi stílus egészen elkönyvpiaskodott. A legkiválóbb írók latinul írtak, akik pedig magyar nyelven írtak, nem gondoltak annak csinosítására.

Kazinczy mindezeket jól tudta, valamint azt is, hogy a nyelvnek olyannak kell lenni, mely elegendő gazdagság és képességű birjon bármely érzemény kifejezésére; tudta továbbá azt is, hogy minden költői műfajnak kell, hogy meglegyen a maga saját nyelve. Nevezetesen a szép próza oly nyelvet kíván, mely a köznap nyelvnek megnevesített alakja, de az epikai és dráma kifejezésére nem alkalmas, mert arra fenség és méltóság kívánatik. A lyrai költészet virágzásához pedig szükséges, hogy a nyelv elégé gazdag legyen oly kifejezésekben, melyek képek a lyrai költészet által dalok kényesebb és szívbeli eredő érzeményeknek hű visszaadására.

Külföld.

— Oroszország Stonsbergnek a híres vasút királyának szédelgési kiterjedt újszólván az egész világra. Bukásá következtében a moszkvai kereskedelmi bank fizetéseit beszüntette, minek oka az, hogy nevezett bukottnak

6 millió rubel hitelt adott illuzórius záloglevelekre és biztosítékokra. Ezen fizetési beszüntetés természetesen nagy helyi zavart idézett elő, mindamellett a többi bankok nem vették igénybe a pénzügyminiszter által felajánlott segítyt.

Koppenhága. A trónörökös Charlottenburgban lebukott a lóról, és kifecsközött a lábát.

Németország. A krakói „Czas” című lapról megvonatott a postai szállítást ez országba nézve.

Köln. Több idevaló pap kijelenté, hogy az állami törvényeknek engedelmeskedni fognak, a miért megkapják az államségélyt. — A káptalan nem akar azon óvatételhez hozzájárulni, melyet az érsek kiadott, az érsei palotából való kiutasítása miatt, a miért két-török között nincs békeség. A mint a „Köln. Z.” írja.

Amerika. Az Egyesült-Államok kormánya aggodni, mert a Cuba ügyben a spanyol kormányhoz intézett emlékiratra még nem kapott választ.

— (Ausztria.) A haladópart 11 szóval 10 ellen elhatározta, hogy a Wildaner-féle indítványt tárgyalás alá veszi, és azt támogatni fogja.

Színészet.

— d—f. Szerdán november 3-án adott: P a p a g a l y, vagy egy bevehetetlen zárdakert; vig operette Offenbachtól 3 felvonásban. Másodsor láttuk az operettét ma, a hat-ás azonban egyáltalában nem volt ugyanaz, mint a melyet az első előadás rénk gyakorolt. Sok körülmény miködött ugyan közre, melyek operettét vegyülékét nem előzettek színen állítá elénk, mint várhattuk, s e körülmények részben a véletlenek tulajdonítottak, részben azonban oly természetűek, melyek a figyelmes szemlélőt a jövőre nézve nem csoda, ha aggodalomra ejtik.

A színtársulat derék karmesterének betegeskedése következtében a zenekart ma Gerecs, a társulat egyik bugzó tagja vezette, s nem lehet megtagadni tőle a tapasztalt ügyességet, e tekintetben az előadás csónakulát nem is szenvedett.

De az egész előadás bizonyos vontatottság, lassuság vonult végig. A második felvonás szenved csúpn és tekintetben kivételt; és a harmadik felvonás eleje, itt az egyhanguságot kellő élénkséggel váltotta fel, s különösen a tánczenet jelenet mulattatta felette a cselely számú közönséget.

A harmadik felvonás vége teljesen elejtett; Béli Róza k. a. énekének bágyadt volta növelte az egyhanguságot, ezen lényeges hibát hajlandók vagyunk a kisasszony gyöngékedésnek tulajdonítani. Az előadás tíz órakor véget ért.

ÚJDONSÁGOK.

* **Oláh Károly** elhunytának híréhez szomorú kötelességgel kell pótlólag jelenünk, hogy a megboldogult halálát májuszóradás okozta s hült teteme a mai napon (nov. 4-én) szállítatik Debreczenbe, hol a megszorodott család tartózkodik. Az „Egyetértés” e híréhez csak azt tesszük, hogy a kedves halmag a holnap hajnali vonattal érkeznek meg hozzánk.

* A mai városi közgyűlésről való tudósítás térszűke miatt szombatra maradt.

* **Horn halála felett** általános a részvét városunkban és nem egy idős egyént ismerünk, ki a hír olvasásakor könyekre fakadt. E nagy veszteséget egyaránt fájlaja kormánypartí és ellenzéki polgár. Horn hátrahagyott családjáról gondoskodni a közti szíveteknek kellett a data. Ajánljuk ez utóbbi sorokat polgártársaink becses figyelmébe.

* **Deficizt.** A mint az „Alföldi Hírlap”-ból olvassuk, a „Debreceni Ellenőr” szerkesztőségi mérlegében 6000 frt. veszteség merült fel.

* A „**Jogászönképző kör**” valószínűleg vasárnap délután fogja alakulni gyűlését megtartani. Jelenleg van már vagy 50 tag az iven aláljegyezve.

* **Horn Ede** özvegyét meglátogatta Ghyicz Kálmán részvételt kifejezendő. A temetés, melyet a zsidó község kebelében fenálló „szent egyet” hajt végre ma délután 3 órakor tartott meg.

* **Müller Ottó** színtársulatunk derék karmestere, mint értesültünk, komoly beteg. Már a tegnapi operette előadásánál a zenekart Gerecs vezette. Ezen sajnos körülmény aligha meg nem akasztja a megállapított műsort. Kívánjuk ösztönien mielőbbi felgyógyulását.

* **Válasz a „szerény válasz”-ra**, mely a „Debreczen” 212-ik számában megjelent. Téved ön személyemet illetően, miután azt hiszi, hogy én a nem ismerés, vagy késeelmi díj miatt könyv nem adásért intéztem kérdésemet önökhöz, mert az én kicsinyiséggel nem gondolok. Az én kérdésem azon — ön által elhallgatott — harmadik ok miatt történt, hogy — miként mondá ön — azon tagokak, kik tagsági díjokat a mult évről hátrányban vannak, könyvet olvasni nem ad. Erre nézve kellett volna hivatkozni a közgyűlési, vagy választmányi határozatra; de miután ez nem tette, tovább is fentartom, s az ön halgatása által be igazoltam a veszem előbbi cikkem tartalmát. Mert arra nézve, hogy ön a tagsági díjat hátrányosoknak könyvet ne adjon, — azon határozat létele és közzétételé volna szükséges, miszerint a nemfizetők nevei a tagok közül kihuzatván, tagsági joguk, — de kötelezettségük is — azon időtől megszűnik. Ande ilyen határozat nem existál; sőt a választmány azon határozata, hogy az illetőktől a tagsági díj törvényes uton vették be, épen nem csorbítja azoknak abbéli jogát sem, hogy könyvet hordjanak; s miután igen sok tag — mint e sorok írója is — leginkább a könyv olvashatási jogát élvezi, ha öntől is megfosztja őket! — miért követelték ezen időről is a tagsági díj? Beláthatja tehát ön, hogy ha volna erre vonatkozólag határozat: annak kifüggesztése szükséges, mert bizony nem v a g y u n k o l y h e r c z e g i l e g t a l e n t u m m a l e l l á t v a, h o g y „értelemes” volnánk beismerni egy határozat existenciáját, melyet senki nem látott. Privilegiuma tehát nem tartat addig, míg a közgyűlés vagy választmány vissza nem veszi, mert nem adta önnek azt. A z „e g y t a g.”

* **Hadkötelezettségi ügy.** Azok, a kik az 1876-ik évi ujonczállítására, mint első korosztálybeliek, vannak felhiva, vagyis a kik az 1856-ik évben születtek, kötelezve vannak a kapitányi hivatal katonai osztályánál (ezeléd utca Komáromi-ház) az összeírás jegyzékbe bevezető felvétel végett, a nélkül, hogy szóbeli vagy írásbeli fölvételt várnának, és tekintet nélkül arra, vajjon helybeli illetőségiek-e, vagy nem, 30 nap alatt személyesen megjenni vagy írásban jelentkezni; ellenkező esetben, a mászás hátrányos következményeit, az 18-68-ik évi 40-ik cikk 42-ik szakasza szerint, magunknak tulajdoníthatják. A második és harmadik korosztálybeli, vagyis az 1855-ik és 1854-ik évben született ifjakra vonatkozólag, részint a korábbi összeírás listáinak kiigazítása és rendezése eszközöltetik. Az ezen

két korosztályban már összeírt egyéneknek tehát csak azon esetben kell jelentkezniük, ha a hadkötelezettség vagy a tényleges szolgálat alól leendő fölmentést kívánják folyamodni. Azonban az összeírás listáinak, nyilvános helyen, a végett tételnek ki, hogy azokat mindenki megismerhesse, és följelenthesse azoknak neveit, a kik az összeírásból bármilyen kimaradtak. Idegen illetőségűek mind a három korosztályban összeírandók. A ki idegen sorozó járásban tartózkodik és fontos okoknál fogva (például mint hivatalnok, vagy tanuló sat.) tartózkodási helyét el nem hagyhatja, a honossági járásbeli tisztviselőnek előzetesen lett megkeresése és ennek engedélye folytán, a tartózkodási hely sorozó bizottsága elé állíthatatik. Hogy az ily megkeresések idejében megtörténhessenek, az illető feleknek haladéktalanul folyamodniuk kell a honossági tisztviselőkhöz.

* **Beküldött szerkesztőségünkhez:** — Zsinagógai Beszéd. A 21. ivre terjedő mű Traub B. szegedi könyvtáros kiadásában jelent meg igen csinosan; tartalmára nézve legyen elég annyit mondanunk, hogy Lőv Lipót írta, s ez, azt hisszük, hogy a munka további ajánlását feleslegessé teszi.

* **Tognap** a széchenyiútcán egy egyén egy pinczelakás ablak lábával berugta és tova akart állani, de meglétt fogva. Egy idő óta sok ablaktörést látunk, a multkor két suhanc a terménycsarnok ablakait ütögette, nem tudjuk kedvtelésből teszik-e ezt, vagy szükség van az üvegteredékekért, mindenesetre azonban a rendőrség figyelmét e rakoncátlanságra felhívjuk.

* **Hibáigazítás.** Lapunk 212-ik számának tárcza rovatában értelemzavaró hiba csuszott be. A negyedik hasáb 13-ik sorában alulról „két pá” helyett „boldog pá” olvasandó.

* **„Vándor”** cím alatt indult meg Bécsben egy „magyar lap, mely a bécsi magyar egyet közlönyét képezi, ennek szerkesztője s kiadója Pilcz Mór, kinek neve a hazai szépirodalmi lapokból előnyösen ismeretes. Nagyon kívánatos volna, hogy az osztrák fővárosban egy magyar hírlap létezzék, mert ott sok hazánkba tartózkodik, kikről igen szívesen hírt vennénk ily közvetlen forrásból.

* **Öngyilkosság.** Hír szerint Bakos József nevű korcsmáros czeledetűzán felakasztotta magát. Öngyilkosságának indokai ismeretlenek.

* **Egy bizonyos** Agoston nevű egyén mérget vett be, de szerencséjére kibányta.

Debreczeni színház.
II. Bérlet. 15. sz.
Péntek, 1875. nov. 5-én.
adatik:

Kirchfeldi plébános.
Népies színű 4 felv. Irta Gruber L. Fordította Fésüs György. Zenéjét szerzéd. Müller A.

Szerkesztői nyílt posta.
— Czimbórának. Kedves sorait mindig örömmel fogadjuk; a régi viszony megújításáért köszönetünk. — Pó dolin Jón. Csak minéi többet. — Egyeztetés. Közlelőn keszmegegyünk. — H-Szobozzó. Erősen szánunk. — Nek. — Vétel. Irj már. Ha lehet, megyek. — Dr. Tolle. a k. Ö is köszöni szives közreműködését. Várjuk tovább is szép cikkeket.
Ideiglenes felelős szerkesztő:
TISZAI DANIEL.

H I R D E T E S E K.

Szép, jó és olcsó!

ÁRJEYZÉKE

BURGER LIPÓT

EGYEDÜLI FEHEREMÜ RAKTÁRÁNAK

Gallérok	Debreczenben, tópiacz 2139. sz. alatt	Kézélok	
Férfi szines cretoningek ft 1.30, 1.50, 1.70 kr. Férfi cretoning-k 2 gallérral 1.80, 2 ft, 2.30, 2.60 kr. Férfi chiffoningek ft 1, 1.20, 1.50, 1.75, 2, 2.20 kr. Férfi chiffoningek himzett betéttel 2.20, 2.50, 3 frt Férfi oxfordingek két gallérral 1.90, 2.20, 2.60 kr. Férfi vászonalbravalók 90 kr, 1 ft, 1.20, 1.40 krig.	Női harinyák, keztyűk és csinos köntők raktára.	Női harinyák, keztyűk és csinos köntők raktára.	
Férfi harinyák és keztyűk gyári raktára.	Női chiffoningek 1.30, 1.50, 1.70, 1.90, 2.20 kr. Női chiffoningek himzett betéttel 1.80, 2 ft, 2.30, 2.60, 3 ft. Nő vászoningek himzett „ 2 ft, 2.40, 2.80, 3, 3.40 kr.	Női hálóreklí 1.20, 1.50, 1.70, 1.90, 2.20 kr. Női hálóreklí himzett betéttel 1.50, 1.80, 2, 2.30, 1.80 kr. Női alsónadrágok 1.20, 1.40, 1.60, himzett 1.80, 2 ft, 2.30. Női alsósoknyák 2.20, 2.40, 2.70, himzett 2.80, 3.20, 3.80. Gyermekeknek, háló reklí, alsó nadrágok, szoknyák, zsebkendő, legnagyobb választékban.	Legujabb Nyakendők
Francia Miederek	Vidéki megrendelések legpontosabban eszközöltetnek		

2364. szám.

Arlejtési hirdetmény.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatási magyar kir. miniszterium folyó évi 23.905. szám alatt kelt rendelete alapján ezennel közhírré tétetik: miszerint a püspök-ladányi határban fekvő közalapítványi birtokon átvonuló úgynevezett makkodi és karczagi csatornák, part, illetőleg földi emelési, valamint a birtokon keresztül építendő út-készítési munkálatok, **zártajánlattal egybekötött árlejtés** útján a legutányosabb vállalkozónak kiadni fognak. Az árlejtés határnapjánál 1875. november 12-ének déli 12 órája tűzetik ki, mely időponitig a zárt ajánlatok alulírt főtisztvisélhez benyújthatók.

A vállalkozás tárgyát képezi:

- a) a makkodi csatorna jobb és balpartján 2139.^{ssz} köb-öl.
- b) a karczagi püspök-ladányi csatorna balpartján 4241.^{ssz} köb-öl.
- c) az út építésénél 775.^{ssz} köb-öl tartalmú földmennyiségnek tervszerinti kiemelése és két szelvény közé való beépítése és szilárd lebunkozása.

Vállalkozó ajánlatában minden építkezésre külön-külön és köb-ölenként tartozik számszerint ajánlatot tenni, — tartatván magának az uradalom a jogot, hogy a munkákat összesítve, vagy egyenkint külön-külön is kiadhassa.

A vállalkozni szándékozók ezennel fölhevátanak, miszerint 50 kros bélyeggel és 2200 frt bántépénzel ellátott ajánlataikat, az árlejtésre kifüztött napon déli 12 óráig annál inkább nyújtsák be, mivel a későbbben benyújtott ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az elváltat őszszek számmal és szóval tisztán kiirandók; valamint határozottan felelmentendő az is, hogy ajánlattevő a felteteleket és terveket ősméri, ajánlatát azok alapján teszi.

A tervek és költségvetések, egy a feltetelek az alulírott főtiszt hivatban a hivatalos órákban megtekinthetők.

A czeledí ker. főtisztviség.

Tóth Gyula,
ker. főtiszt.

353 1—3

Titkos betegségek

és
bőrbajok

gyógyítatnak **RICORD** párizsi egyetem tanár egyedül biztos gyógymódja szerint,

FOGÁK

és azoknak tövei fájdalom nélkül kihuzatnak.

Dr. Weisz Gyula,
gy. orvos által.

Lakik: Miklósnitca Mózes Lajos-féle ház 2079. sz.

281 26—30

Löbl Frigyesnél

Csepán csak
Budapestben,
Lapóvárosi templom-cér
vázúli körút 9/a

kros árucáronk a alapítójánál
található a legcselebb
bevásárlási forrás.

Hol nemcsak ruhandeműt női ruhahelmék és minden e szakba vágó cikkek kaphatók a legjobb minőségben 27 kr-ért, hanem mindegyiknél finomabb ruhakelmék, vásznok és asztalmenték is dúsz választékban 40%-al a gyári áron alul árusítatnak el.

Vidéki rendelémények pontosan teljesítetnek.
Minták báhóvá ingyen és bérmentve. 294 13—20